

N:o 169.

*Af Herr D. Danielsson: Om arméfrågans afgörande i dess helhet, innan bevärings skyldigheten vidare utsträcker samt om vidden af rust- och ro-
tehållares åligganden.*

Af de många frågor, som tilläfvventyrs komma under denna Riksdags behandling, torde knappast någon vara för fäderneslandet i sin helhet såväl som specielt för jordbrukaren af större vikt och mera magtpåliggande beskaffenhet än försvarsfrågan; och att åt densamma söka gifva en, så vidt möjligt, fullt tillfredsställande lösning torde derföre få anses såsom ett mål, nog eftersträfvansvärdt för att folkombuden, hvar i sin mån, deråt böra egna all möjlig uppmärksamhet och lemna alla de till ämnet hörande upplysningar och betänkligheter, de kunna hafva att meddela eller erinra om.

Vid genomläsningen af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om arméorganisationen finner man visserligen, att arméen genom densamma skulle erhålla en icke obetydlig numerär tillökning, såväl hvad beträffar den egentliga stående krigshären som beväringen. Hvad man deremot i samma nådiga Proposition väntat sig, men icke finner — åtminstone är min erfarenhet sådan — det är en uppfyllelse af den utaf föregående Riksdagar uttalade önskan, det någon skälig lindring måtte beredas den med rustning och rotering hårdt belagda jorden. Tänker man sig nemligen, att denna jord, förut belastad med hårda grundskatter och en mängd dertill kommande onera, äfven har att uppbära den i sanning, redan sådan den nu är, svårt tryckande rustnings- och roteringsbördan, torde man icke länge behöfva vänta på ett af mest giltiga svaren på den frågan, som dag för dag upprepas och ständigt skall återkomma, till dess källan till det onda är tilltäppt, och som så lyder: »Hvad är orsaken till det alltmer aftagande välståndet och tilltagande fattigdomen hos den mindre bemedlade jordbrukaren, och hvarföre dragas så många armar från jordbruket, för att, med öfvergifvande af fosterlandet och fädernetorfvän, i andra verlds-

delar tillkämpa sig ett ovisst bröd?» Det kan numera icke förnekas, att fäderneslandet år från år gör allt större och oersättligare förluster genom den tillväxande utvandringen och *verkliga* förluster, ty de fleste utvandrande tillhöra icke den tärande, utan den närande klassen, som är den i materiel mening *arbetande* och som det i främsta rummet tillhör att upprätthålla Statens fortfarande bestånd, och om äfven icke — såsom jag ingalunda vill påstå — ofvan antydda orsaker äro de enda till dessa beklagansvärda förhållanden vållande, vågar jag påstå, att de till dem i icke ringa mån medverkat — mera åtminstone än man i allmänhet vill föreställa sig.

Utän att ingå i någon fullständig ompröfning af alla de skäl, som i Kongl. Propositionen lagts till grund för deri omhandlade omorganisation af krigsstyrkan — hvartill jag beklagligen saknar förmåga — måste jag inskränka mig till att dervid foga några få erinringar.

Då rustnings- och roteringstjensterna först skulle hemmanen påläggas, åtog sig — såsom för de fleste torde vara bekant — hemmanen denna skyldighet, för att derigenom undgå en allmännare utskrifning, något som då för tiden utgjorde den Svenska jordbrukarens skräck och fasa. Härifrån helt och hållet befriade, tänkte de sig att få ostörda och i ro sköta landets dåvarande snart sagdt enda näring, och än i dag såsom hufvudnäring kvarstående jordbruket. Kommande tiders erfarenhet visade, att fäderneslandets försvar, i nödens stund, tarfvade större och mäktigare krafter; och dertföre utskrefs också redan 1812 den första allmänna beväringen. Nu hade väl varit att vänta såsom med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att jordbrukarne, vid upprättandet af denna allmänna beväring, i afseende derå blifvit pålagde en mindre börda än öfriga Statens medborgare, helst samme jordbrukare redan förut åtagit sig underhållet af den s. k. indelta arméen, och detta endast i den afsigt, att de vidare för all framtid skulle vara befriade från en sådan allmän utskrifning, som landtvärnet eller beväringen i och för sig innebär. Men att så icke skedde, att jordbrukaren, utom det att han *ensam* upprätthåller den ständiga arméen, äfven måste, lika med öfriga samhällsklasser, rekrytera landtstormen, det är nogsamnt bekant; ty detta med billighet och med en jemn fördelning af samhällsbördorna samhällsklasserna emellan föga förenliga förhållande kvarstår ännu i dag. Emellertid hafva dock sedermera förändrade förhållanden inträdt, derigenom att en mängd nya industrigrenar och näringar uppstått, hvilka bereda sina idkare en måhända bättre, framför allt långt säkrare inkomst, än Svenska jorden merendels har att erbjuda sina odlare. Men, detta oaktadt, äro ju dessa inkomstgrenar frikallade från allt deltagande i den, på sätt jag förut nämnt, jorden en gång pålagda, densamma hårdt betungande rustnings- och roteringsskyldigheten.

Med den kännedom jag eger om den komités beslut i första hand, på hvilket den Kongl. Propositionen stöder sig, förefaller det mig, såsom komiterade ansett rust- och rotehållarne bundne för alltid vid de mellan dem och Kronan en gång upprättade kontrakt, utan att dock, såsom jag redan påpekat, den förmån — nemligen frihet för framtiden från all utskrifning, det vill här säga bevä-

ringsskyldighet, hvilken af samma kontrakt utgör en del — af komiterade så, som den bort, uppmärksammats. Komiterade hafva tvärtom endast fäst sig vid de skyldigheter, som genom rustnings- och roteringstjensten ålades jordbrukaren, och de hafva icke i samma mån haft ögonen öppna för den rättighet, eller befriandet från beväringsskyldighet, som tvifvelsutan utgjort ett *vilkor* för åtagandet af sådana bördor, som rustningen och roteringen varit och äro för den jordbrukande klassen. Min mening är dock ingalunda den, att någon Svensk medborgare bör befrias från deltagande i fäderneslandets försvar; men jag vill blott hafva sagt, att, på samma gång jag fasthåller att detta deltagande bör utgöra en *pligt* för hvar och en, jag *icke* kan *gilla* det nuvarande tillståndet, eller att den indelta arméens underhåll *ensamt* skall ligga *jorden* till en tunga.

Nu skulle det visserligen kunna synas, som om nyssnämnda missförhållande i den Kongl. Propositionen blifvit tillgodosedt, derigenom att den s. k. rekryteringsskyldigheten blifvit, med vissa vilkor, afskaffad; men, enligt mitt sätt att se saken, är dock hvad som blifvit satt i dess ställe, eller de bestämda löneförmånerna, långt ifrån att utgöra någon lindring, tvärtom mera betungande, såsom i allmänhet uppgående till högre kostnad, än hvartill man plägar beräkna rekryteringsskyldigheten. I bördigare provinser, der svårigheten att utgöra omförmälda löneförmåner bör vara mindre, är möjligt att en eller annan kan hafva fördel af det nya förslaget antagande; men i Småland, särskildt den ort jag tillhör, har jag mig bekant, att icke blott icke någon fördel skulle tillskyndas jordbrukarne genom nämnda förslag, utan att tvärtom flertalet icke skulle vara i stånd att fullgöra de bördor, som derigenom pålades. Denna ort utgör nemligen den, i afseende å rustnings- och roteringsskyldigheten, så vidt jag känner, hårdast tryckta i hela riket. Såsom exempel derpå må nämnas, att snart sagdt öfverallt *ett* hemman måste uppsätta och underhålla husar med häst och mundering, och $1\frac{1}{2}$ mantal soldat; och dock äro i denna provins hemmanen, jemförelsevis med andra orter, mycket små — hvilket bäst kan genom utdrag ur taxeringslängderna styrkas. Dertill kommer ock, att dessa små rusthåll, i jemförelse med andra, ega mindre augmentsränta.

Utan att vidare medhinna framlägga alla de skäl, som tala för en snar förändring i nu omförmälda förhållanden, finner jag mig manad att värdsamt föreslå:

1:o att vidare utsträckning af beväringsskyldigheten icke måtte af Riksdagen beviljas, förrän arméfrågan blifvit i sin helhet afgjord, och att först då i följd af de beslut, som rörande den stående arméen komma att fattas, frågan om beväringsskyldigheten må komma under ompröfning;

2:o att Riksdagen ville besluta, att alla hemman, vare sig rust- eller rotehåll, måtte befrias från vidare skyldigheter till *krigsmannen*, än att, på sätt vid indelningsverkets införande föreskrefs, lemna nödig bostad med jord och vedbrand;

3:o att rusthållen måtte helt och hållet fritagas från underhållet af munderings- och utredningspersedlar så väl för karl som häst;

4:o samt att särskildt rusthållen i de delar af Småland, der, enligt utredning, rustningsskyldigheten befinnes hårdast trycka jordbrukaren, måtte i denna skyldighets utgörande erhålla en billig lindring.

Om remiss af denna motion till det särskilda Utskott, som kommer att behandla Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om försvarsverkets ordnande, anhålles ödmjukast.

Stockholm den 27 Januari 1869.

D. Danielsson,
från Jönköpings län.

Häruti instämmer

I. Erickson,
från Jönköpings län.

N:o 170.

Af Herr D. Danielsson: Angående förändring i 12 § af Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862.

Den rösträtt, som tillkommer medlemmar inom landets kommuner enligt nu gällande kommunalförordning, eger mångenstädes en utsträckning, som, med underordnande af det stora flertalets mening, lägger beslutanderätten i händerna på några få, ja till och med en enda af kommunens medlemmar. Derigenom inträffar naturligtvis i icke så få kommuner i landsorten, att, eftersom derstädes en enda